

ЯНГИ ҲИЖРИЙ-ШАМСИЙ 1371 ЙИЛИНГИЗ ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, АЗИЗ БОЛАЛАР, ҚАДРЛИ ЮРТДОШЛАР!

تنگ يول دوزى

ТОНГ

№ 17

(6489).
1992 ЙИЛ,
18 МАРТ

ЧОРШАНБА

Баҳоси:

обуначига — 5т.
сотувда — 30 т.Газета 1929 йил, 1 августдан «Ленин учқуни»
номи билан чиқа бошлаган.

ЎЗБЕКИСТОН
БОЛАЛАРИ ВА
ЎСМИРЛАРИНИНГ
ГАЗЕТАСИ.

ЮЛДУЗИ

РАҲМАТ СИЗГА, ЯХШИЛАР!

«Тонг юлдузи»нинг 8 февраль сонида босилган «Яшаб қолишимиз керак!» номли мақоласини ўқиб, дружинамиз аъзолари қаттиқ ташвишга тушдилар: наҳотки, биз — болаларнинг ягона газетаси чиқмай қолса?! Бундай бўлиши сира мумкин эмас. Дарҳол дружинамиз фаоллари билан келишиб, уюшмамизнинг барча аъзоларига мурожаат қилдик. Шундан кейин ҳаммамиз бир овоздан «Тонг юлдузи» ёрдам жамғармасига 200 сўм ўтказадиган бўлдик. Оғир иқтисодий қийинчиликда қолган газетамизга баҳоли қудрат мадад бера олганимиз билан фахрланамиз». **Қумқўрғон туманидаги 8-мактабнинг Болалар ва Ўсмирлар Уюшмаси етакчиси Саид ИСАЕВ.**

Ҳа, дўст оғир кунда билинаркан. Минг қатра шукрки, улар ҳол сўраб ёрдам беришмоқда. Масалан, кўплар қатори **Хоразм вилояти, Янгиариқ туманининг Ойбек номидаги мактаб ўқувчилари** ҳам ҳисобимизга 35 сўм ўтказганликларини маълум қилишган.

«Биз сен билан, «Тонг юлдузи», — деб **Қумқўрғон туманининг Улуғбек номидаги 10-мактаб меҳнат жамоаси** ҳам ёрдам жамғармамизга 100 сўм йўллаганлар.

Биз барча саховатли муштарийларимизга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз. Улар соғсаломат бўлиб, ўқиш ва ишлари доимо аъло бўлсин.

«Тонг юлдузи»га ёрдам жамғармасининг ҳисоб рақамини яна бир бор эслатиб ўтамиз.

ЎЗБЕКИСТОН САНОАТ-ҚУРИЛИШ БАНКИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲАР БЎЛИМИ. ҲИСОБ РАҚАМИ: 000363106, КОД: 172682328. КОРР. СЧЕТ: 300166482.

Ҳисобимизга пул ўтказганлигингиз ҳақидаги қитанцияни, албатта, бизга юборишингизни илтимос қиламиз.

ДАСТУРХОНИМИЗ ТЎКИН БЎЛДИ

Айни кунларда қайси бир мактабда, болалар муассасаларида бўлманг, катта кичик сизни «Наврўзингиз муборак бўлсин!» дея қарши олиши табиийдир. Чунки бу йилги Наврўзимиз нафақат катталарга, фарзандларимизга ҳам ўзгача қувонч, кўтаринки кайфият бахш этмоқда.

Яқинда Наврўз айёмига бағишланган ана шундай тантана Тошкент шаҳридаги 196-мактабда бўлиб ўтди. Унинг иштирокчилари эса қўйи синф ўқувчиларидир.

Мактаб байрамона безатилган. Ҳаммаёқ гулларга бурканган. Табиат манзаралари, баҳор даракчиси бўлмиш қалдирғочлар тасвирланган деворий газеталарни томоша қилсангиз кўзингиз қувнайди. Болажонларнинг севинчи чексиз. Ял-ял товланиб, атлас қўйлақлар кийиб олган қизалоқлар ўзлари тайёрлашган бўғирсоғу ўрамалар, қўштилю турли хил ширинликлар билан йиғилганларни меҳмон қилишмоқда. Наврўз айёмига бағишлаб ёд олиб келишган қўшиқ-шеърларини завқу шавққа тўлиб ижро этишмоқда. Айниқса, 3-«А» синф ўқувчиси **Ҳилола Сўфихўжаева** жажжи бешикчасини қучоқлаб «Ал-

ла» қўшиғини куйлаб берганида, йиғилганларнинг олқишлашларини бир кўрсангиз эди...

СУРАТДА: 3-«А» синф ўқувчиси **Гулчеҳра Набиева** ўзи тайёрлаган ширин қулчасини меҳмонларга тортиқ қилапти. Юқори синф ўқувчилари тайёрлашган деворий газеталарни баҳолаш мактаб болалар етакчиси **Зулхумор Ваҳобова**га топширилди.

Р. АЛБЕКОВ суратга олган.

ТОВУҚ ЎҒРИСИ

Бугун мени уйдагилар камар билан роса уришди. Аъзойи-баданим титраб-қақшайди, «емаган сомсага пул тўлаш» дегани шу бўлса керак. «Тинчликми?» дейсизми... Бизнинг қишлоқда бир бола бор исм-шарифи **Бахтиёр Бозоров**, уни «товуқ ўғриси» ҳам дейишади. Айтишларича, олтинчи синфдан кейин ўқимай қўйган.

Воқеа эса бундай бўлганди... Ўша кунни ҳам дарсдан кўнглим шод, аллақайси қўшиқни хиргойи қилиб, кеч қайтаётгандим. Йўлда **Бахтиёрни** учратдим. Дарров «Кимни қақшатди экан?» — деб ўйладим. Ўзи гап очди.

Эмишки, Қумри хола (бизнинг қўшини)нинг товуғи беҳисобиш, битта билан камайиб қолмасмиш...

Қўйиндан боши йўқ товуқни олиб кўрсатди, қўрқиб кетдим. «Юр, — деди — қишлоқ чеккасидаги анҳор бўйида ишни ҳаллаймиз». Кўнмадим. Хуллас, ўзи кетди. Ҳеч кимга айтмаслигимни билса-да (унинг бунақанги ишнинг кўп кўрганман). «Ҳеч кимга «гуллаб» юрма» деб огоҳлантирди.

Кайфиятим бузилиб уйга келдим, телевизор кўрдим, сўнг ухладим.

Эрталаб камар зарбидан чўчиб уйғондим. Қарасам,

ТАШВИШЛИ МАКТУБ

отам камар билан уряпти. «Нега?» десам, қўйлагимдаги қонни кўрсатапти, нарироқда Қумри хола турибди. Тушундим, кечаги ўша товуқнинг қони қўйлакка теккан экан. Аммо лом-мим демадим. Тишимни тишимга қўйиб чидаб бердим...

Бу мактубни ёзишимдан мақсад, бор ҳақиқатни айтиш. Мен товуқ ўғриси эмасман.

Фарҳод ҚОСИМОВ,

Сурхондарё вилояти, Қумқўрғон тумани, Қашқадарё давлат хўжалигидаги Яқкабўғ қишлоғи.

Ўттиз икки йилдирки **Қоплонбек ота Раимбеков** болаларга биологидан дарс беради. Уларнинг фанлари табиат билан боғлиқ бўлгани сабабли, ўқувчилар бир дарсни хонада ўтишса, иккинчисини табиат қўйида — амалий машғулот билан ўтказадилар. Ўзларнинг 31-мактаб майдонига юздан ортиқ манзарали ва юздан ортиқ мевали дарахт кўчатлари экиб қўйишган.

СУРАТДА: Чиноз туманидаги 31-мактабнинг биолог ўқитувчиси **Қ. Раимбеков**.

Р. АЛБЕКОВ суратга олган.

Янги кун муобараж!

Наврўз — янги йил, у даставвал болалар байрамидир. Гарчи бу баҳор сайланинг бошловчилари катталар бўлса-да, унинг мақсад-вазифаси, мазмуни кўпроқ болаларга қаратилган бўлади. Шодиёнанинг — асосий иштирокчилари болалар бўлади.

Оқсоқол отахонлар ва кайвони онахонларнинг насихатларини олган болалар ариқ-зовурларни кавлаш, экинзорларни тартибга келтириш, дов-дарахтларни буташ, янги ниҳолларни экиш, қаровсиз хаста кишилар ҳо-

лидан хабар олиш, сой, ариқ, булоқларни тозалаш, Наврўз таомларига ўтин тайёрлаш, сомса учун кўк териш, турли қизиқарли ўйинлар, томошаларга тайёргарлик кўришда катталарнинг энг яқин фидойи ёрдамчиларига айланадилар.

Шунинг учун ҳам Наврўз кунлари ўғил туғилса, ота-боболаримиз уйли-жойли бўлиб, эл-юрт ҳимоячиси бўлсин деб ҳовли-далаларга тераклар экканлар, азамат учун уйда от боққанлар.

Шу айём кунларида қиз туғилса, у униб-ўсиб, оилали бўлсин, бахт-саодат топсин, деган умидда ҳовли-далаларга тол (ёшликда соч попути учун керак), мевали дарахтлар экканлар. Сигир, қўй-эчкига аҳамият берилган. Хонадонларда оқлик мўл бўлсин, деб уларни соғиш, сут-қатиқ тайёрлашни қизлар бажарган.

Наврўз айёмида сумалак учун ўтин тайёрлаш, куракчалар қилиш, тошлар териш, қозондаги сумалак ва бошқа овқатларни тарқатиш ҳам асосан болаларга юклатилган. Болажонлар эса бундай ишларни бажону дил бажарганлар.

Ўғил болалар ёшидан қатъий назар, отда олиб юрилган, ёхуд отга миндирилган. Бу билан от миннишни ўргатсин, жангу жадалларда ўзини мустақил бошқара олсин, дейилган. Ёш чўпонга оқ фотиҳа бериб, қўлига

чўпон таёғини бериш ҳам Наврўз айёмлари пайтида бўлган. Шунингдек, пойга, улоқ, бир-бирини от, эшакдан ағдариш каби ўйинлар ҳам Наврўз кунлари авжига чиққан.

Сайлларда бу ўйинлар билан бир қаторда болалар иштирокида биродарлик, юртсеварлик, аҳиллик, одоб-ахлоқ, ота-оналарга меҳр-оқибат, катталарга ҳурмат, садқат акс этган, меҳнат, касб-ҳунарни мадҳияловчи фольклор намуналари ижро этилган. «Бойчечак», «Сумалакжон-сумалак», «Лайлак келди ёз бўлди», «Қурбақа», «Тойчоғим», «Чувиқ отим», «Жарчилар қўшиғи», «Лолахон, лола», «Ўй-уйига», «Эшагим», «Бир отим бор», «Бўри кўрсанг қўрқмагин», «Бир, икки, уч...» каби қўшиқлар, яна қанчадан-қанча айтим-олқишлар, оувтамочлар, эркаламалар, суйиш қўшиқлари, юпатмалар, чорламалар, тез айтишлар, гулдир-гушлар, санамалар, аллалар, ёр-ёрлар, ўланлар, чандишлар, синашлар каби намуналар шулар жумласидандир.

Наврўз кунлари болаларга илк деҳқончилик, чорвачилик, касб-корлик амаллари ўргатилиши ҳам яхшидир. Ерни танобига келтириш, чим қўчириш, дарахт ўтқизиш, буташ, пайвандлаш, пол кўтариш, уруғ қадаш, отга қараш, қўш ҳайдаш, дон тортиш, обжувоз ҳайдаш, ҳовуз кавлаш, ер очиш, ўғит солиш ҳунари кўпроқ ўғил болаларга ўргатилса, кўклам овқатлари тайёрлаш, қўй, эчки, сигир соғишлар, бичиш-тикиш, бола аллаш, бешикка белаш, кир ювиш, нон ёпиш, хамир қориш, таом тайёрлаш, болага қараш каби ҳар қандай она учун зарур бўлган юмушлар бўйича қизларга таълим берилган.

Шундай қилиб, азиз болаларим, қадриятларимиз жамулжам бўлган Наврўзи оламини эъзозлаш лозим. Зеро, Наврўзи олам сингари халқ сайиллари одобнома, ибратнома, ҳикматнома мактабларидир.

Бу йилги Наврўзнинг ўзгача таровати, файзи ва кўркамлиги бўлиши табиийдир. Чунки, бу йилги Наврўз табаррук рўза ойида нишонланади. Рўза эса мўмин-мусулмонларнинг ҳаётида беқиёс аҳамиятга эга бўлган, кишиларнинг покляниши, янада имонли бўлиши учун муқаддас бўлган удумлардир.

Наврўз ўйинлари:

Хўш, Наврўзнинг қандай миллий халқ ўйинлари, шу жумладан, болалар ўйинларини биласиз? Уларни ўзига хослигига қараб, тўрт гуруҳга бўлиш мумкин. Бу ўйинлар танҳо ўзбек халқи-гагина эмас, балки барча туркий халқларга ҳам мансуб бўлган.

1. ЎҒИЛ БОЛАЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ЎЙИНЛАРИ:

Бунга кураш, от ўйини, ёғоч ўйини, пиёда кўпқари, пойга, узоққа тош иргитиш, чиллак (зувиллашлар), зув-зув, совунланган ҳодага чиқиш, соққа, бекинмачоқ, қулоқчўзма, каптарбозлик, қўшбозлик, варрак, бўри-бўри, деҳқон-деҳқон, пошшо-вазир, қўчқор, хўроз, тухум уриштириш, ланка ўйинлари ва ҳоказолар.

2. ҚИЗЛАР ЎЙИНЛАРИ: Тўптош, ҳакаламак, охува, чиғириқ-чиғириқ, пақилдоқ, она-бола, келин тушди, бекинмачоқ, меҳмон-меҳмон, қўғирчоқ ўйини, оқ теракми-кўк терак сингарилар шулар жумласидан.

3. ЙИГИТЛАР ВА ЭР-

КАКЛАР ЎЙИНЛАРИГА: улоқ чопиш ва кўпқари (отда, эшакда, пиёда), кураш, пойга, олтин қобок, найзабозлик, куч синаш, қиз соврини, ўтин ёрар, ўчоқ кавлар, қовоқ «жанги», елка «жанги», қўл «жанги», бўкса «жанги» дорбозлик, бош уриштириш сингарилар кирлади.

4. ОТА-БОБОЛАРИМИЗ,

си ва ўсимликлар олами иштирокига ҳам аҳамият берилган.

Ҳар бир ўйин ёки жисмоний баҳсда, албатта, ичсон камолоти, соғлом ўсиши, бақувват бўлиши диққат марказида турган. Жумладан, биз унутган ошиқ (тош, ёнғоқ) ўйинини олиб кўрайлик. Бунда болалар, ўсмирлар ўн-ўн беш метр масофа-

севимли ўйини бўлган чиллак (зувиллашлар)ни эслайлик. Ё қўлни орқага чалиштириб, кўкрак уриштиришлар-чи? Буларнинг бариси болаларни жисмонан чиниқтиради ва олам-олам завқ-шавқ бағишлайди.

Олтин қовоқ ўйинида 7—8 метр баландликдаги терак ходаси майдонга ўрнатилади ва учига қовоқ қўйилади. Мерган отнинг чопиш тезлигида (тўхтамай, тезликни камайтирмай) камон билан қовоқни уриб тушириши зарур. Камон ўқи

ланган соврин қўйилади. Кимки чиқиб совринни олса, ўша ғолиб ҳисобланади ва соврин ҳам ўзида қолади.

Рўмол олиш ўйинида эса икки ҳода ўрнатилади, ўртасидан ярим метр баландликда ип тортилади ва унга рўмол илинади. Чавандоз от чоптириб келиб, тезликни камайтирмай ва тўхтамай от устига сакраб чиқиб, рўмонли олиши ва шу тезликда йўлда давом этиши лозим.

Хуллас, Наврўзнинг ўйинлари, шу жумладан, бола-

Қани, болалар, ким чакқон?

МОМОЛАРУ ОНАЛАРИМИЗНИНГ ЎЗИГА ХОС ҲАЗИЛ-МУТОИИБА ЎЙИНЛАРИ ҲАМ БОР. Улар соф ўйин ҳолатида айна дамда соз, сўз ва рақс билан биргаликда ижро этилган.

Бу ўйинлар очиқ ҳавода, кенг майдонда ўтказилган. Унда ҳаммашагидек чакқонлик, эпчиллик, тезкорлик, чопқирлик ва кучлили-ка эътибор берилган.

Ўйинларда ҳайвонот дунё-

га ошиқ (тош, ёнғоқ)ни қўйиб, қўлидаги соққа билан уни уриш орқали ўзларида ҳушёрлик, мерганлик хислатларини тарбиялаганлар. Ёки ланка ўйини бир оёқда ярим метргача жойида сакраш, ҳар сакрашда боши ва бошидан баланд кўтарилган ланкани диққат-эътибор билан кузатиб тушурмай машқни давом эттириш жисмоний қобилиятни сақлаб, ҳам куч-қувватни оширмайдими? Ёхуд Наврўзнинг

ходанинг олдида 20—25 метр узоқликдан ўтиб кетаётган отилиши лозим. Ёки уни пиёда чопиб кетаётган (бунда баландлиги 4—5 метр бўлади). 8—10 метр узоқдан тош ёхуд кесак билан уриб бажариш мумкин.

Совунланган ҳодага чиқиш ўйинида 3—4 метр узунликдаги терак пўсти кесиб, шилинади, новдалар ўрни силқиланиб текисланади ва совун суртилади. Терак ерга ўрнатилиб тепасига белги-

лар фольклор ўйинлари, шу кунда намойиш этиладиган спорт ва жисмоний тарбия мусобақалари кўп ва хилма-хил бўлиб, уларни қизиқарли, ҳалол, миллий туйғулар, анъаналар асосида намунали ўтказиш сайл ташкилотчиларининг нуфузига, жонқуярлигига ва дунёқарашига, болаларнинг тайёргарлик даражаларига боғлиқдир.

Малик МУРОД,
профессор.

— Имом Ал-Бухорий номидаги Тошкент диний олий илмгоҳи томон борарканман, болалик хотираларим эсимга тушиб, худо, дин ҳақидаги гўр тасаввурларим дилимни ёқди. Даҳрий тузум талотупларида ўз имлосидан беҳабар, лотин ва кирилл алифбосини таталаб ўқийдиган бобом кўз олдимда жонланди. Негаки, бобом эрта кеч худони эслаб тавалло қилар, 5 маҳал номозини канда қилмасди. Менга эса бу хатти-ҳаракатлар эриш туюлар, хатто кулгим қистарди (Худо ўзи кечирсин). Чунки муаллимларнинг айтишича, бобомга ўхшаганларнинг бу иши эскилик сарқити, номавжуд нарсга беҳуда ишониш «касаллиги» эди-да. Ўқитувчимга мутлоқ ишониб, бобомга ҳам бу «фалсафа»ни юқтирмоқчи бўлганман. Бироқ бобом бу гаплардан вазмин тортиб, «Ундай дема, мусулмон боласи-сан-а, болам, бундан кўра мана бу оятларни ёдлаб ол, азиз тут» дея ўзи билган Қуръони карим оятлари, Ҳадиси шариф ҳикматларини менга индиришга интиларди.

...Бобом ҳақ бўлиб чиқдилар, фақат ҳақликларини ўз олдиларида иқрор бўлиш мен учун армон бўлиб қолди...

Демоқчиманки, мактаб ёшида ҳар бир ўғил-қиз дини Исло — мусулмончилик ҳақида тўғри тасаввурга эга бўлиши керак экан. Шу ҳақда мухтасаргина маълумот берсангиз?

— Бисмиллоҳир Роҳмонир Роҳим. Алҳамду Лиллоҳ вассалому ало Расулulloҳ. Гапингиз жуда ҳам маъқул. Бу таклифингизни бажонидил қабул этаман. Исло динининг бешта асоси бор. Шу беш асосни бажарган киши ҳақиқий мусулмон ҳисобланади. Улардан биринчиси «Лоилоҳа иллолоҳу Муҳаммадур расулulloҳ», яъни аллоҳдан бошқа ибодатга лойиқ зот йўқ. Муҳаммад эса унинг инсонларга тўғри йўлни етказувчи элчисидир, деб айтмоқлик ва қалби билан тасдиқламоқликдир. Кимки шу каломни айтса, мусулмон бўлиб, ислонинг қолган амалларини бажариши лозим бўлади.

Ислонинг иккинчи руқни ҳар кун беш вақт номоз ўқимоқликдир. Номозлар: бомдод — кун чиқмасдан, пешин — қуёш қиёмдан оғандан кейин, аср — қуёш ботмасдан, шом — қуёш ботиши билан, хуфтон — қуёш ботгандан кейин тахминан бир соатлар ўтгач ўқилади. Бу беш вақт номоз ҳар бир балоғатга етган ақлли инсонга фарз ҳисобланади.

Ислонинг учинчи фарзи кимники мол-дунёси шариятда кўрсатилган миқдорга етса, бир йилда бир марта ўша мол-дунёсининг қирқдан бирини камбағалларга беради.

Мусулмончилиكنинг тўртинчи руқни ҳар йилда бир ой рамазон ойида рўза тутиш ҳар бир соғ-балоғатга етган, ақлли кишига фарздир.

Динимизнинг бешинчи фарзи ҳар бир киши умрида бир марта имкони ва маблағи бўлса, Маккадаги Хонаи Каъбани зиёрат қилмоқлигидир.

Бу беш асосий амални бажар

риш ҳаммамиз учун ҳам фарз ва фойдалидир.

Масалан, калима келтириш билан биз ўзимизни озод эканлигимиз ва худодан бошқа ҳеч қандай маҳлуққа (инсону ҳайвонга) қул эмаслигимизни эълон қилган бўламиз. Беш вақт номозни тўлиқ адо этиш бизда умумий ҳисобда 2—2,5 соат вақтингана талаб этиши билан бирга, бизни озода, тоза, ҳаракатчан бўлиб юриш кўникмасини ҳосил қилади. Ортиқча мол-дунёдан камбағалларга закот бериш билан уларнинг меҳрини қозонамиз ва молимизнинг саломат бўлишини таъминлаймиз. Бир йилда бир ой рўза тутиш билан тана аъзоларимизни бир тозалаб, дам бериб оламиз, иродамизни қарқайимиз, қийинчиликларга чидашга ўргатамиз. Ҳаж қилиш билан эса оламни кўрамиз, ва ҳар хил инсонларни учратамиз, ибратланамиз.

— Бизнинг аجدодларимиз ислон динини қабул қилгунларича зардуштий бўлганлар, ўтга сиғинганлар, бутпарастликда ном чиқарганлар. Буни қандай изоҳласа бўлади?

— Ҳақиқатан ҳам, узоқ аجدодларимиз оловпараст ва бутпараст бўлганлар. Бунинг сабаби пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломга пайғамбарлик келганча, ўртада анча вақт Исо алайҳиссаломдан кейин жоҳилият (тўғри йўлни билмаслик) даври бўлган. Ана шу пайтларда ҳақиқий, тўғри йўлни кўрсатувчи йўлбошчи бўлмаганлигидан одамлар ўзларича ҳар хил нарсаларни ўзларига «худо» қилиб олиб, сиғиниб юришган ва ўша даврлар

Ислон динининг афзаллиги жуда кўп. Жумладан, у барча жой ва барча вақтга тўғри келаверилади. Миллат айирмайди. Ибодат қаерда тўғри келса қилаверасиз, махсус жой тайин этилмаган. Ислон кишига етадиган баллофатлар у учун раҳмат (гуноҳини ювиш учун имкон, ўзлигини англашга синов) ҳисобланади. Олдинги умматлар учун эса бу тухфа этилмаганди.

— Тараққиётни ортга қайтариб бўлмайди. Ислон олами қайта уйғонаётган бир пайтда дин тараққиётга, тараққиёт эса динимиз гуллашига қандай йўл очиши лозим?

— Дарҳақиқат, тараққиёт доим олға боради ва бу жараёни Ислон доимо қўллаб-қувватлайди. Ҳеч қачон Ислон илму-фан ва техника, қисқаси, барча жабҳадаги ривожланишга қарши бўлмаган ва бўлмайди ҳам. Лекин нима ҳақиқий тараққиёт эканлигини яхши билиб олмоғимиз керак. Асли тараққиёт эса инсонни яхши ва енгил яшашга шароит туғдирадиган ўзгаришлардир.

Шунингдек, Ислон ва тараққиёт сира ҳам бир-бирига зид ҳодиса эмас, балки бир-бирини тўлдирадиган воситалардир, холос.

— Сиз миллий мактаб қандай бўлишини истар эдингиз?

— Энг, аввало, миллий мактабда дарс сифатида бошқа фанлар қаторида диний таълимот сабоқлари бўлишини истардим. Ва, нафақат миллий балки жумҳуриятимиздаги барча мактаб барномасига бу дарслар киритилиши зарур. Миллий мактаблар

МУСУЛМОНЧИЛИК БИР УММОНДИР

МОВОРАУННАХР МУСУЛМОНЛАРИ
ИДОРАСИ УҚУВ ИШЛАРИ ВАЗИРИ МУҲАММАД ЛАТИФ
ЖУМАН БИЛАН МУЛОҚОТ

даги бизнинг аждодларимиз ҳам адашганлар сирасига киради. Ва, Аллоҳга шукрлар бўлсинки, улар кейинчалик бахтимизга тўғри йўлни қабул этишган. Менимча, биз ҳозир аждодларимиз деб ислонда ўтган боёқалонларимизни атасак маъқулроқ бўлади, деб ўйлайман.

— Динимизни энг янги, пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломни қиёматгача энг сўнгги пайғамбар дейишади. Нимага шундай? Шу ўринда Ислоннинг афзалликлари тўғрисида гапирсангиз?

— Аллоҳ тобарака ва таоло ер юзига одам боласини яратишдан мақсади ўзига ибодат қилишлари бўлган. Шунинг учун Одам алайҳиссаломдан тортиб то пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломгача доимо кетма-кет инсонларга ибодат йўлларини ўргатиш учун пайғамбарлар юбориб турган. Бу пайғамбарлардан 28 нафарнинг номлари ва қиссалари Қуръони-каримда зикр қилинган. Лекин бир қанчалари айтилмаган. Шунинг учун уларнинг аниқ сонини айтиш қийин. Аллоҳ таоло томонидан юборилган пайғамбарларнинг барчалари «Худо бир, пайғамбар ҳақлигини» айтиб тасдиқлашга ҳақиришган. Лекин қилинадиган амаллар инсонлар ҳаётини шароитига қараб ўзгариб, мукаммаллашиб борган. Масалан, баъзи пайғамбарлар даврида бир вақт номоз фарз бўлса, бошқа бирида фақат рўза фарз бўлиб қолган ибодатлар фарз қилинмаган. Шу тариқа пайғамбаримиз даврларига келиб инсон ҳам ўз тараққиётининг юқори даражасига эришади. Аллоҳ буюрган ибодатлар ҳам мукаммал ҳолатга етиб, инсониятнинг охиригача бўладиган барча ҳолатига ярайди. Шу боис Муҳаммад алайҳиссаломдан кейин янги дин ва наватдаги пайғамбар юборишга ҳожат қолмайди. Айтганингиздек, то қиёматгача динимиз энг янги ва энг мукаммал, пайғамбаримиз сўнгги расулдурлар.

да ўғил ва қиз болалар алоҳида ўқишлари тарафдориман.

Улар кийиниш, юриш-туришда миллий одатларга риоя қилсалар, бу борада устозлари уларга намуна бўласалар эди. Лекин миллий мактаб деб кўпача ёзиб, болаларни хонтахта агрофига ўтгазиб қўйиб наридан-бери дарс ўтиш мутлақо нотўғри. Балки миллий мактабларни замонавий техниканинг энг янги намуналари (компьютерлар, автоматлар каби) билан жиҳозлаб, таълимни энг юқори савияда олиб боришлари лозим.

— Ўтган йили рўзнамаишда собиқ талабангиз (ҳозир Туркияда диний таълим оляпти) Дилором Абулқосимхон қизининг фикрлари берилгач, муҳарририятимизга муштарийлардан кўплаб хатлар келди. Хат муаллифларининг кўпчилиги Имом Исмоил ал-Бухорий номидаги олий диний маъҳадда ўқиш истиғини билдиришган ва қабул тартибни сўрашган?

— Имом Ал-Бухорий номидаги Тошкент ислон олий илмгоҳи илмга чанқок, барча йигит-қизларни таълим олишга чорлайди. Ўғил болалар алоҳида 4 йил, қиз болалар 2 йил таҳсил олишади. Ўғил болалар учун олий илмгоҳда қабул этилиш қиз болалардан кўра бир оз мушкулроқ. Чунки улар 4 модда: Қуръон тиловати, ислон қонунчилиги (фикх), араб тили ва жўрофиядан кириш имтиҳонлари топиши

Муҳтарам суҳбатдошимиз Муҳаммад Латиф Жуман ҳазратлари яқин кунларгача Имом ал-Бухорий номидаги Тошкент диний олий илмгоҳи раҳбари эдилар. Яқинда бўлиб ўтган Урта Осиё ва Қозоғистон мусулмонларининг фавқуллода қурултойида ишонч билдирилиб, Моворауннахр мусулмонлари идораси ўқув ишлари вазири этиб тайинландилар. Бу лавозим билан ул зотни рўзнама муҳарририяти ва муштарийларимиз номидан қутлаб, янги ва залворли бу юмуш муваффақиятида омад тилаймиз.

Болалар!

Мазкур саҳифада Аллоҳнинг муқаддас каломлари тилга олинган боис рўзнамани ҳар жойга ташламаслигингизни сўраймиз.

радилар. Толиблар ўрта мактабни тугаллаган бўлишлари керак. Ўқишга кирувчи қизларимиздан эса асосан уларнинг ахлоқ-одоблари ва ислон қонунларига бўйсунлишлари талаб қилинади ва улар суҳбат асосида толибаликка қабул қилинадилар.

— Маъҳаддаги ўқув тартиби ва олинадиган билимлар ҳақида ҳам айтиб ўтсангиз?

— Олий илмгоҳимиздаги ўқув тартиби бошқа маъҳад (институт)лар каби жуфт соатлар бўйича олиб борилади. Ҳар кун 7—8 соат дарслар бўлади. Эрта-лабдан тушгача, тушдан кечгача давом этади. Талабаларимиз ҳозир 200 сўм миқдорида минка (стипендия) олишади. Уларга ўқув кунини бир маҳал теккига иссиқ овқат ҳам берилади. Етоқхона билан имкони борица таъминлаймиз.

Ўтиладиган фанлар асосан динга тааллуқлидир. Жумладан, Қуръон тиловати, тафсир, ҳадис, фикх, ақоид, усули фикх, усули Қуръон, усули ҳадис, ислон тарихи, мазҳаблар тарихи, балоғат, наҳв кабилардир. Дунёвий илмлардан рус тили, жўрофия ва тарих фанлари ўрганилади.

— «Тонг юлдузи» рўзнамаси мустақил Ўзбекистон болалари ва ўсмирлари учун мўлжалланган ягона рўзнама эканлигини яхши биласиз. Шундан ҳам унинг зиммасидаги юмуш қанчалик залварли ва масъулиятли эканлигини англаш мумкин. Аммо бозор иқтисодиёти шароитида сарфу ҳаражатларнинг бир неча баробар ортиб кетиши туфайли рўзнама андак оғир иқтисодий аҳволда қолди. Ҳозир у ҳафтада икки бор чиқиши ўрнига бир марта чиқиб турибди. Болалар рўзнамасига эътиборсизлик шундай давом этса, бу миллат келажagini камолотга етказиш ишида тўловсиз йўқотиш бўлмайdimи?!

— Дарҳақиқат, бундай муносабат фарзандларимизнинг маданый ва маънавий камолотига салбий таъсир қилиши шубҳасиз. Зероки, у орқали ёшларимиз бир-бирининг ҳаёт шароитлари, ёрқин ишлари, ижодлари ва қолаверса, биз — катталарнинг ўғитларини ўрганиб боришади. Биз биламизки, ёшларимиз жамиятимиз келажаги. Улар қанчалик маданиятли ва маънавиятли бўлсалар келажада жамиятимиз шунчалик гуллаб-яшнайд. Менимча, жумҳуриятимиздаги барча келажак ҳақида озгина ғами бор кишилар бу нарсга бефарқ қарашмайди ва қўлларидан келган ёрдамини аямайдилар. Биринчи навбатда ҳукуматимиз рўзнаманинг барқарор туришида нафил бўлишига аминман.

Шулар қатори биз маъҳад жамоаси ҳам қўлдан келган ёрдамимизни иншоллоҳ аямаймиз. Аллоҳ доимо рўзнама ўз олдида мақсад қилиб қўйган ёшларга эзгулик уруғини сочиш ниятини бардавом этсин. Омин, вассалому алайкум.

Суҳбатдош рўзнама махсус мухбири Вафо ФАЙЗУЛЛА

Одил ХОТАМОВ.

АКА-СИНГИЛ ҚЎШИҒИ НАВРУЗ

Исминдир Навруз,
Синглим — Гулбахор
Хар йил кишдан сўнг
Келамиз такрор.
Отамиз — Қўёш,
Онамиз — Ойдир.
Олий табиат
Мерос чиройдир.
Элга сумалак,
Этамиз тортиқ,
Совға бўларми
Бундан ҳам ортиқ...
Болалар қувноқ
Тортаркан варрак,
Бўлай деб ҳамроҳ
Кулар камалак.
Қиламиз пойга,
Хамал отида.
Лолалар оқар
Ел қанотида.
Уруғ сочлар.

Сўйлаб берар эртақлар.
Ерга қутлуг кун,
Одамзод ризқи
Бўлади бутун.
Биз ака-сингил,
Йил бошидирмиз.
Бободехқоннинг
Йўлдошидирмиз.

ГУЛБАХОР

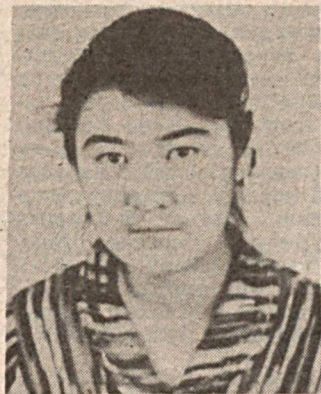
Бизлар қўёш фарзанди,
Ака-сингил — эгизак.
Халгинчак бўлайин деб
Эгилади камалак.
Соғинган ой балқиган
Ойдин тунда куртаклар,
Нурли тонглар ҳақида

Толбаргаклар тақаман,
Қизчаларга парвона,
Оналарга ёқаман,
Хам ялғизга дугона.
Гуллар боғни кучади
Бир сеҳрли сўзимдан.
Капалаклар учади
Булут каби изимдан.
Кўрсатар зил зулматга
Чақин гўзаллигини.
Емғир ўргатар қайта
Елга майин исминини.
Далаларда яшиллик,
Юракларда ҳур нафас.
Хамма эркалар мени,
Фақат ялғов хушламас.
Булутлар ҳам сўкилар
Бу табиат сўроғи.
Ташна нуримга тўлар
Момолар кўз қароғи...
Кетгум қолдириб Сизга
Ширин, майин ифори.
Рангларимни — кундузга
Туиларга — нилуфария...

Дилфуза Жўраева мактабда Болалар ва Ўсмирлар
Уюшмаси раиси, аълочи, жамоатчи, ақлли ва зукко
қиз. Уюшмадаги ажойиб ишлар ташкилотчиси. Санъат
ни, спортни севади. Ўқувчилар орасида уюштирилаёт-
ган спорт мусобақалари, санъат гунчалари кўриқлари-
нинг ташаббускори.

Дилфузани туғилган куни билан муборакбод этиб, ун-
га узоқ умр, сиҳат-саломатлик, ўқишларига муваффа-
қиятлар тилаб қоламиз.

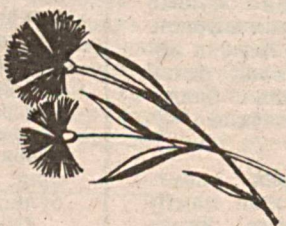
Санд ИСАЕВ,
Қумқўрғон туманидаги 8-
мактабнинг Болалар ва Ўс-
мирлар Уюшмаси етакчиси

Азиз фарзандим ДИЛАФРУЗ!

14 баҳоринг муборак бўлсин. Ҳамиша соғу саломат
юргин. Ўқишларинг аъло бўлсин, умринг узоқ бўлсин.
Бўйларингни, камолингни, гулдек жамолингни кўриб,
қувнаб юрайлик.

Сенга эзгу тилаклар би-
лан отажонинг Абдулла
ҚОРАБОВ. Тошкент ви-
лоятининг Бекобод тумани,
Ғалаба жамоаси.

Ташаббусиймиз!

Эҳтимол, қизлар уйғониб
қолади, ноқулай бўлмасин
дегандирман, ҳар ҳолда бу
одатимга ҳилоф иш тутга-
нимни эслолмайман. Ўша
куни ҳам қайтаётганимда
«лип» этиб девор панасига
ўтган шарпани илғаб қол-
дим. Қизиқиб, қадамимни
тезлатдим. Девордан бу-
рилишим биланоқ оқ эмал-
ланган кружка ушлаганча
эрталабки салқиндан жун-
жикиб турган Зулайҳога
кўзим тушди. У қадамим
товушини эшитдим. Ёки
билдирмай разм солдим,
токи ёнига боргунимча қай-
рилиб ҳам қарамади. Мен
яқинлашгач қуруққина қи-
либ:

— Иссиқ сувингиздан
олсам майлими? — деди.

— Бемалол, — дедим
мен ва қўлидаги идишини
олиб, самовар жўмрагига
тутдим.

— Бўлади, — деди у
кружкадаги сув ярмидан
озгина ошгач. Унинг овози-
да нимадандир норозилик

қиламан, руҳим мен билан
уйнашаётгандек суратни
яна қаршимга йўллайди.
Талвасада қороз ва қалам-
га ёпишаман. Чизганимни
ўзимдан қулочим бара-
вар узоқликка олиб бориб
тикиламан. Жуда хунук, жу-
да беўхшов. Рости ҳозир
билганларимнинг барчаси-
дан гўзал, лекин у эмас.
Унга асло ўхшамайди ҳам.
Анчайин кўпол, жуда ҳўм-
райган. Фотосуратни ола-
ман. Мингичидир, минг
биринчи бор ундан кўчи-
ришга уринаман. Лекин ме-
нинг чизганимда суратда-
ги маъюслик ўрнини ижир-
ганиш, аллақандай киноя
эгаллаётгандек бўлиб, тую-
лади. Қалам-қорозни улоқ-
тириб юзимни ёстиққа боса-
ман. Ёстиқ ичидан унинг
маъюс, мамнун чеҳраси чи-
қиб келиб, кўзларимга ина-
ди. Қароғимга кўнади. Ке-
тиб қолмасин, дея нафас
олмайман. Киприк қоқмай
тикиламан. Қоронғулик ва
зулмат қуршаб, у ўшанга
сингиб кетади. Бош кўта-
риб, оҳори кетиб қолган
жилд қопланган ёстиғим-
га бир муддат термулиб қо-
ламан.

Темур ЭШБОВ

ҲИКОЯ

сезиб, кружкани узатар-
кан юзига бирров назар
солдим. Тунни безовта ўт-
казганлиги, шунданми ўта
асабийлиги билиниб турар-
ди. Харна бўлса-да, бироз
юмшатиш ниятида мен одат
бўйича унинг ортидан «рах-
мат» дедим. Бу унинг ҳар
сафар ёдидан чиқар, ёки
қиз болалик гурури йўл
бермас, нима бўлгандаям
ҳар тугул индамасди. Ав-
валига уни уялтириш учун
«рахмат» айтсам, кейинча-
лик бу одат тусига кириб
қолган, унга ҳам, менга ҳам
ёқарди. Ҳар сафар мендан
«рахмат» эшитиб, ҳам уял-
ганлик, ҳам миннатдорлик
аломати сифатида у қайри-
либ жилмайиб қўярди.

Бугун ҳам мавриди бўл-
маса-да, мен этагига туш-
ган тим қора сочларидан
кўз узолмай шундай де-
дим. У ортига қайрилди.
Ўша чеҳра, ўша табассум
пайдо бўлди. Рости бироз-
гина оғриниш зоҳир бўлиб,
бугун сўзим малол келга-
нини англатарди. Бу ўша
менинг кўзларимга синган
бироз оғриниш аралаш та-
бассум. Шу сурат боис ҳар
куни кеч қорайиб ёлғиз
қоларканман, яратган эгам-
дан илоҳий бир қудрат сў-
райман. Муродим, ҳаё-
лимда бир умр муҳрланиб
қолган ўша суратни чи-
зиш. У бир лаҳзага кўз
олдимга тушади. Ортироқ
тутиб қолишга интиламан.
У эса чекинади, чекиниб-
чекиниб кўздан йўқолади.
Яна сигинаман, тиловат

Директор унга теримга
чиқмай бошини тозалатиш-
ни айтган бўлса-да, Зулай-
ҳо қизлар билан чала-ярим
нонушта қилиб далага йўл
олди. Дастурхон бошида
ҳам қизлар ўзларини четга
олаётганга ўхшаб туюлди.
Шу боис Зулайҳога чой
ботмади, юз, кўз, лаблари
пириллаб учиб, бир тўғрам
нонни зўрға ютиб, ташқа-
рига отилди. Айвон устун-
ларидан бирига суянганча
супадан пастроқда оқиб ўта-
ётган ариққа бир муддат
тикилиб қолди. Кўнгли бў-
шаб, мижжаларида ёш
ҳалқаланди.

Тез-тез юриб далага қа-
раб кетди. Шийпондан узоқ-
лашгач, ўзини тутолмай,
бор овозда йиғлади. Жўяк
оралаб бораркан, қип-қи-
зил қотиб қолган гўзапоя-
лар қўлларини тилгани, энг-
ларини юлиб, тортиқлагани-
га эътибор қилмас эди.

Далада пахта деярли қо-
лмаган, бироқ вилоят режа-
си тўлмагани учун ҳашар-
чиларга уйга қайтишга рух-
сат йўқ эди. Қуналик норма
50 килограмм «подбор!»
бўлиб, ҳеч ким уни бажара
олмасди. Ҳошимнинг пах-
тасини ўзига ўтказиб Но-
зигулгина бажарар, ўшан-
дан талтайиб юрарди. Хо-
шимни ўзи эса нормани ба-
жараолмас, бунинг учун
ўқитувчилар сўкмасди. Чун-
ки шундай қилинса, у қо-
чиб кетар... уч-тўрт кунлаб
на уйга, на бу ерга келмай,
аллақерда санқиб юрар-

1. подбор — машина те-
римдан сўнг қўлда терил-
ган пахта.

ди. Бу вақт ичида бирор
кор-қол рўй бермадимни-
кин деб, директор адоини та-
мом бўларди. Шу боис Хо-
шим мутлақо термаса ҳам
пишганини пишт дейишмас-
ди. Тўғри, бир марта ди-
ректор уни йиғилиш чақи-
риб роса тузлади. Бироқ
эртасига ва индинига ҳеч
ким овқат ея олмади. Ай-
тишларича, Ҳошим қозон-
га икки пачка туз қўшиб
юборганмиш. Тузнинг бўш
қутиларини ўчоқ бошидан
топишди, ҳеч ким кўрма-
ганда... индашолмади. Хул-
лас, Нозигул нормани ана
шу Ҳошимнинг ёрдамида
бажарарди. Ўқитувчилар
ҳам бунни билишди чоғи.
Нозигулни кўпам рағбатлан-
тиришмайди.

Зулайҳо эса келганидан
буён нормани ўтган куни
бажарди. Шунда ҳам Но-
зигулнинг ёрдами билан.
Эсласа бекорга эмас экан.
Ўта айёр қиз. Негадир
ўнинчидагиларнинг ҳамма-
си ундан кўрқади. У Зу-
лайҳонинг опаси Сурайё
билан бир синфда ўқийди.
Айтишларича, ундан сал-
пал ҳайиқармиш. Сурайё
пахтага келмади, онасига
қарайди деб, уйда олиб қо-
лишди. Бунинг устига уч
йил бурун онаси билан би-
рин-кетин сариқ (касал) бўл-
ган. Сурайё касалхонада
ётиб даволаниб чиқди. Она-
си эса уй ёлғиз, болалар
қўрқади, деб уйда даволан-
ди. Бит-мит ҳам еди...

Зулайҳо ўз ҳаёлидан чў-
чиб тушли. Бу гапларни у
овоз чиқариб айтгандек,
кимдир ёнида юриб эшит-
гандек туюлди. Сергак тор-
тиб ортга ўгирилди. Бўй-
нини чўзиб атрофга олаза-
рак назар ташлади. Қизлар
каналдан ўтиб, Зулайҳога
етай деб қолган эдилар. Бир
гуруҳи (Нозигул бошчилиги-
даги ўнинчилар) каналдан
ўтиб чапга, қўшни бригада
даласига ўғирликка отла-
нишган эди.

Ишнинг унуми ҳар куни
тушгача бўларди. Пахта шуд-
рингдан кечки қировдан нам
бўлиб, торози босарди.
Зулайҳонинг иши тушлик-
кача ҳам унмади.

Қизлар ундан анча илгари
эгат эгаллаган бўлиш-
ди-да, сал ўтмай бутунлай
бошқа тарафга қараб кетиб
қолдилар. Зулайҳо уларга
яқинлашишга ҳарчанд урин-
са ҳам, улдасидан чиқа ол-
мади. Яқинроқ келиши би-
лан ҳурккан қарғалар ми-
сол «гув» этиб ундан узоқ-
лардилар. Бунни улар кет-
ма-кет бажаришардики,
гўёки кимдир бошқариб
тургандек. Зулайҳо сезгач
ортиқ таъқибга олмади.
Жўнгина ишини бажариб,
икки-уч эгатни тозалади.
Эгатлар ҳар кунгидан кат-
тароқ туюлди унга. Терган
пахтасининг ҳам чўғи ба-
ланддай эди. Бироқ тарози-
га борганила қуналик нор-
манинг бор-йўғи учдан би-
рини терганлиги маълум
бўлди.

Тушдан кейин ҳам Зу-
лайҳонинг иши бароридан
келмабди, чоғи, у шийпон-
га нохуш кайфиятда қайт-
ди. Тарки одат бўйича са-
мовардан иссиқ сув олди-
да, юз-қўлини ювгани ўчоқ
бошидан нарироқ кетди. У
ҳар сафар далалан қайтгач,
самовар ёки ўчоқ бошида
ўтириб, этигини ва унинг
ичидаги патанини қуритар-
ди. Керза этигининг тум-
шуги тешилган бўлиб, ём-
ғирли кунлар тезда ниви
қоларди.

(Давоми бор).

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРДОВ

Тахрир хайъати:

В. ФАЙЗУЛЛАЕВ, Т. ЭШБОВ (бош муҳаррир)

ўрибосари), А. КУЧИМОВ, М. РАҲИМБЕРДИЕВА,

Т. КАРИМОВ, М. ПИРМАТОВ (масъул котиб).

Табсис этувчи:

ЎЗБЕКИСТОН ЕШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЯ ҚУМИТАСИ

Бизнинг манзилгоҳимиз:

ТОШКЕНТ ШАҲРИ, 700083,
ЛЕНИНГРАД КУЧАСИ, 32-УЙ.Газета ҳафтаининг чоршанба
ва шанба кунлари чиқади.

Маълумот учун телефон: 32-54-21

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-
матбаачилик концернининг босмахонаси.Тошкент шаҳри, 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй
Чоп этиш вақти — 18.00.

БУЮРТМА №30. НАШР КЎРСАТКИЧИ — 64363.